

УДК 658:622:669.013

КОЛОСОК ВАЛЕРІЯ,

доктор економічних наук, професор

Приазовського державного технічного університету, м. Маріуполь

УГРОВАТА ЮЛІЯ,

Приазовський державний технічний університет, м. Маріуполь

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНИХ ХОЛДИНГІВ НА НАДХОДЖЕННЯ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано умови використання механізму трансфертного ціноутворення в структурі холдингу на прикладі підприємств гірничо-металургійного комплексу України; за допомогою методів корпоративного аналізу виокремлено специфічні інструменти холдингового управління економікою підприємства; адаптовано класифікацію функціональної структури холдингу для встановлення статусу його виробничих підприємств; запропоновано оцінку впливу наслідків використання механізму трансфертного ціноутворення металургійними підприємствами України на рівень надходжень до Держбюджету.

Ключові слова: трансфертне ціноутворення; велике промислове підприємство; холдинг; податок; прибуток; гірничо-металургійний комплекс України.

Постановка проблеми. Активний розвиток та поширення в сучасному світі процесів консолідації та глобалізації обумовлюють зближення глобальних і національних ринків та використання вітчизняними підприємствами новітніх механізмів ціноутворення. Це призводить до ускладнення державного контролю за рівнем прибутковості вітчизняних підприємств та спричиняє прояви недоплати податку на прибуток підприємствами до Державного бюджету внаслідок активного використання трансфертних цін міжнародними вертикально інтегрованими корпоративними структурами (холдингами й групами). Унаслідок цього виникає необхідність перегляду традиційних методів аналізу ефективності діяльності виробничих підприємств у складі холдингових структур й обумовлює розвиток нових методів та інструментів економіки та управління підприємством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед українських дослідників, які зробили суттєвий внесок у розвиток методів використання підприємствами трансфертного ціноутворення, слід зазначити вчених Є. В. Акімову, О. Є. Мазур, М. І. Макаренко, К. А. Непесова, Н. В. Павлюкову, В. Ю. Пашкуса, Т. Г. Савченко, фахівців інвестиційної та торгової фундації, юридично-консалтингової фірми "Cai & Lenard" та ін.

Багато хто з указаних дослідників пропонує власні підходи до визначення термінів "трансфертна ціна", "трансфертне ціноутворення", "пов'язана компанія" [7-10], але всі погоджуються, що вони виступають базовими елементами механізмів контролю материнської групи, управління грошовими потоками всередині холдингової структури, які спроможні захищати інтегровані корпоративні групи від несприятливого тиску податків, валютного контролю, тарифів, обмежень на операції з прибутком з боку держави.

На сучасному етапі розвитку української економіки спостерігається невідповідність вітчизняної законодавчої бази у сфері використання трансфертного ціноутворення сучасним вимогам протікання бізнес-процесів промислових підприємств, що обумовлює необхідність створення умов захисту держави від несприятливих наслідків використання механізму трансфертного ціноутворення.

Метою статті є оцінка впливу трансфертного ціноутворення, використовуваного національними промисловими підприємствами, які входять до складу корпоративних вертикально інтегрованих структур, на надходження до Державного бюджету України.

Виклад основного матеріалу. Під тиском глобальної конкуренції в структурі власності промислового сектора України відбулися суттєві зміни: активно формуються вертикально інтегровані структури. Корпорації об'єднуються в надгалузеві, а часто й наднаціональні корпоративні об'єднання - великі й надвеликі корпоративні групи, чії структурні підрозділи - холдинги - володіють майже всіма крупними конкурентоспроможними промисловими підприємствами України. Наприклад, найбільша вітчизняна багатогалузева група "Систем Кепітал Менеджмент", до структури якої входять такі відомі холдинги, як "Метінвест", "ДТЕК", "ЕСТА", "Харвест" та інші, володіє багатьма підприємствами України, Європи та США в гірничому, металургійному, енергетичному, медійному, телекомунікаційному, фінансовому та інших секторах економіки.

Важливим механізмом перерозподілу фінансових ресурсів у рамках холдингу є трансфертне ціноутворення. Під трансфертним ціноутворенням пропонується розуміти реалізацію товарів або послуг у межах холдингу активам власних або споріднених дивізіонів та холдингів, пов'язаних між собою в рамках групи, за цінами, відмінними від ринкових. Ре-

зультати аналізу теоретичних підходів до визначення "трансфертного ціноутворення" полягають у тому, що основним документом, який регламентує основні положення використання та сфери застосування підприємствами трансфертного ціноутворення та відображає основні вимоги міжнародного нормативно-правового документа "Керівні принципи трансфертного ціноутворення для багатонаціональних підприємств та податкових адміністрацій", розробленого ОЕСР, в Україні є Законодавчий проект № 10687 "Про внесення змін до Податкового Кодексу України та інших законодавчих актів стосовно трансфертного ціноутворення" [10]. Відповідно до основних положень цього проекту, трансфертне ціноутворення визначається як система визначення ціни продажу (реалізації) товарів та/або результатів робіт (послуг) в операціях, визнаних контрольованими. Ряд учених-економістів розглядають трансфертне ціноутворення як процес встановлення внутрішніх розрахункових цін (відмінних від ринкових) між одиницями одного центру контролю, а також реалізацію ними товарів і послуг у колі взаємопов'язаних осіб [11-12]. З іншого боку, такі видатні науковці, як В. Ю. Пашкус та К. А. Непесов розглядають процес встановлення трансфертних цін у рамках однієї корпоративної структури в напрямку маніпулювання витратами, доходами й витратами в угодах між "пов'язаними" особами способом, відмінним від тих, які були використані в операціях, здійснених на нормальних ринкових умовах, з метою отримання податкової вигоди [13-14].

Трансфертне ціноутворення використовується транснаціональними корпоративними групами з урахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх факторів. На внутрішні фактори варіювання рівнями цін впливають стимулюючі грошові потоки, сформовані за допомогою трансфертних цін, від материнської компанії до перспективних підрозділів групи, що вкладаються в прикладні дослідження, конструкторські розробки. Серед зовнішніх факторів можна виокремити міждержавні відмінності в рівнях оподаткування доходів; диференціацію ставок митних зборів; ва-

лутне регулювання в різних країнах й обмеження, що вводяться різними національними стандартами щодо руху грошових коштів. Теоретичним підґрунтям використання транснаціональними корпоративними групами (ТНКГ) трансфертного ціноутворення є створення економічних інструментів захисту ТНКГ від несприятливих податків, валютного контролю, тарифів, обмежень, із метою забезпечення конкурентоспроможності своїх дочірніх холдингів, дивізіонів та підприємств.

Розглянемо методичний алгоритм трансфертного ціноутворення. Виробничі та видобувні підприємства холдингу можуть реалізовувати продукцію збутової компанії того ж холдингу за внутрішніми (низькими) цінами, що забезпечує покриття виробничих витрат, тобто здійснюють власну господарську діяльність на рівні, близькому до точки беззбитковості. У той же час збутова компанія холдингу займається реалізацією товару кінцевим споживачам за ринковими (більш високими) цінами. У результаті фінансові ресурси концентруються в єдиному центрі прибутку (збутової компанії) і потім можуть перерозподілятися відповідно до потреб холдингу в цілому. Цей механізм, за необхідності, використовується для цілей оптимізації оподаткування активів групи, при цьому холдинг призначає центрами прибутку активи, що розташовуються в країнах із найбільш сприятливим для певної бізнес-діяльності холдингу податковим режимом.

В основу методу трансфертного ціноутворення покладена класифікація елементів організаційної структури холдингу за ознакою центрів фінансової відповідальності - центрів інвестицій, центрів прибутку та центрів витрат. Результати аналізу корпоративної структури типового гірничо-металургійного холдингу за функціональною ознакою (рис. 1) свідчать про те, що виробничі активи холдингу, до яких відносяться металургійні, добувні, коксохімічні та інші підприємства, виступають центрами витрат, а тому, унаслідок застосування трансфертних цін, не отримують прибутку.

Рис. 1. Аналіз функціонального розподілення центрів відповідальності холдингової структури.

Проаналізуємо основні аспекти дії механізмів трансфертного ціноутворення та вплив його інструментів на результативність діяльності однієї з найважливіших галузей промисловості України - металургійної. Металургійний комплекс є базовим для економіки України, він об'єднує більше 300 підприємств, які до 1989 р. перебували у власності

держави. Результати корпоративно структурованого аналізу підприємств ГМКУ показали, що на сьогодні майже всі великі підприємства ГМК України увійшли до складу холдингів і груп, серед них Систем Кепітал Менеджмент, Приват, Evraz Group S.A., Міттал Стіл, "Северсталь", "Індустріальний союз Донбасу" та "Інтерпайп". (табл. 1).

Таблиця 1. - Корпоративна приналежність комбінатів і заводів чорної металургії України*

Підприємство	Група (корпоративна приналежність)
Металургійні комбінати	
ПАТ «ММК ім. Ілліча»	Група «СКМ» (Холдинг Метінвест)
ПАТ «Азовсталь»	Група «СКМ» (Холдинг Метінвест)
ПАТ «Запоріжсталь»	Група «СКМ» (Холдинг Метінвест)
ПАТ «Арселор Міталл Кривий Ріг»	Група «Міттал Стіл»
ПАТ «Дніпропетровський металургійний комбінат ім. Дзержинського»	Група «Індустріальний союз Донбасу»
ПАТ «Алчевський металургійний комбінат»	Група «Індустріальний союз Донбасу»
Металургійні заводи	
ПАТ «Краматорський металургійний завод»	Група «Індустріальний союз Донбасу»
ПАТ «Єнакіївський металургійний завод»	Група «СКМ» (Холдинг МЕТИНВЕСТ)
ПАТ «Дніпропетровський металургійний завод ім. Петровського»	Група Evraz Group SA
ПАТ «Кременчуцький сталеливарний завод»	Група «ТАС»
ПАТ «Донецьксталь – металургійний завод»	Група «Донецьксталь»
ПАТ «Дніпроспецсталь»	Група EastOne

*узгалянено та структуровано на основі даних Інтернет-видань

Прояв впливу трансфертного ціноутворення в дослідженні оцінено, по-перше, шляхом порівняння між показниками ефективності діяльності галузі в цілому та гірничо-металургійного холдингу "Метінвест". Результати порівняльного статистичного аналізу техні-

ко-економічних показників переробної та добувної промисловості України та показників ефективності дивізіонів холдингу "Метінвест" свідчать про очевидну різницю в трендах ефективності (рис. 2 а,б, приклад - виробництво та реалізація сталі та прокату).

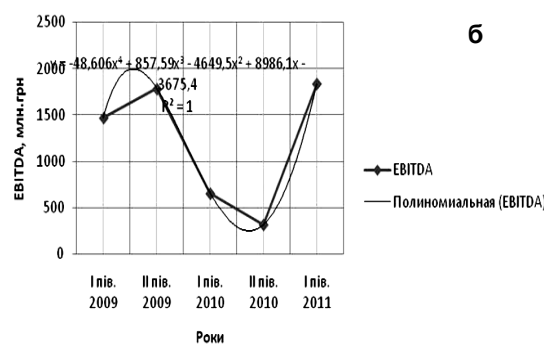
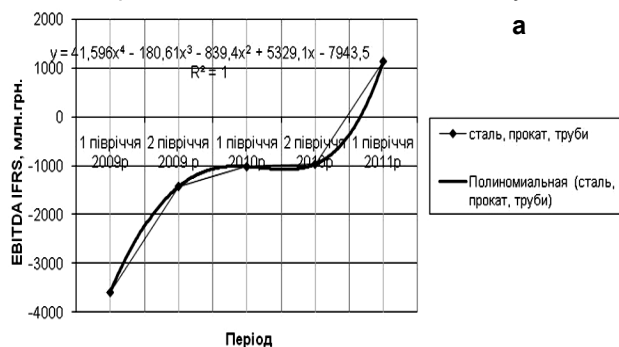

Рис. 2. Залежність результату від операційної діяльності металургійних підприємств гірничо-добувної галузі промисловості України (виробництво сталі та прокату) а) та EBITDA IFRS гірничо-рудного дивізіону холдингу "Метінвест" від відповідних об'ємів реалізації цієї продукції б).

Проаналізовано, що фінансові показники окремих активів холдингу (українських підприємств) значно нижчі, ніж фінансові показники дивізіонів та холдингу, та доведено, що різниця пояснюється відповідним статусом центрів витрат виробничих підприємств в організаційній структурі холдингу.

Внутрішні аспекти впливу трансфертного ціноутворення можна оцінити, по друге, шляхом порівняння між показниками ефективності діяльності підприємств холдингу та холдингу в цілому. Розрахунки були проведені на прикладі холдингу "Метінвест", а також визначальних елементів виробничої структури його металургійного дивізіону - металургійних комбінатів ПАТ "ММК ім. Ілліча" та ПАТ "Азовсталь" (рис. 3 а, б).

Наведені результати підтверджують вплив механізму трансфертного ціноутворення на показники ефективності діяльності металургійних підприємств

у складі холдингової структури. Виявлено, що виробничі підприємства, які є центрами відповідальності поряд із виконанням встановленого бюджетного плану виробництва й витрат, не є власниками прибутку, загальний обсяг якого осідає в материнському холдингу.

Вплив зазначених змін та наслідків трансфертного ціноутворення в економіці металургійних підприємств у складі холдингів можна проаналізувати на прикладі оцінки впливу надходжень податку на прибуток промислових підприємств до Державного бюджету України. За досліджувані 2007-2011 рр. (табл. 2, рис.4-5) можна відстежити тренд зростання сум загальних податкових надходжень, податку на доходи фізичних осіб, податку на прибуток, у тому числі податку на прибуток приватних підприємств, за винятком років прояву першої фінансово-економічної кризи (2009-2010 рр.).

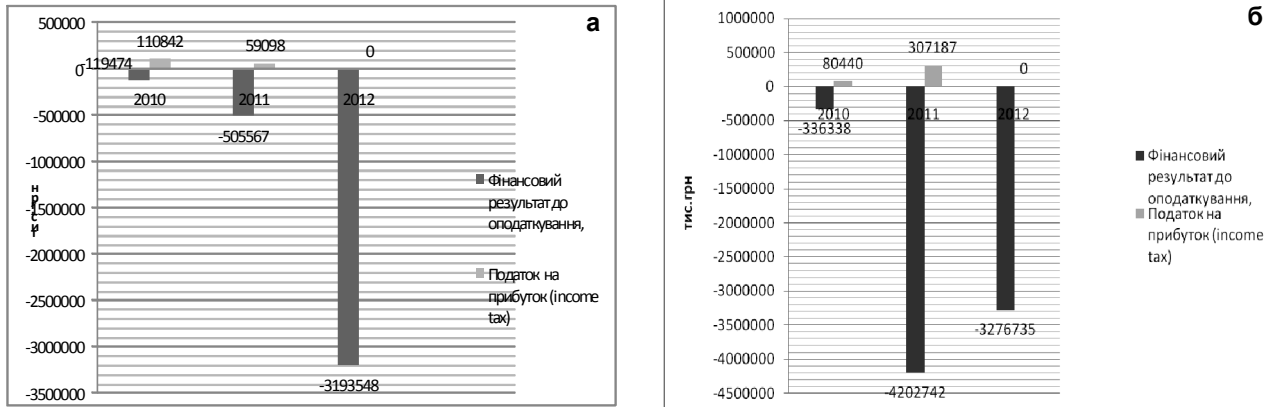

Рис. 3. Порівняння фінансових результатів операційної діяльності та податку на прибуток металургійного комбінату ПАТ "Азовсталь" (а) та комбінату "ММК ім. Ілліча" (б).

Таблиця 2. - Податкові надходження в Держбюджет, 2007-2011 рр.

Рік	Разом податкових надходжень, млн грн	Податок на прибуток підприємств, млн грн	Податок на прибуток приватних підприємств, млн грн	Частка податку на прибуток приватних підприємств у сумі податкових надходжень, %	Частка податку на прибуток приватних підприємств у сумі податку на прибуток, %
2007	161 264, 18	34 407, 21	19 391, 12	8,82	56,36
2008	227 164, 84	47 856, 82	26 949, 21	9,05	56,31
2009	208 073, 21	33 048, 03	11 914, 02	4,36	36,05
2010	234 447, 75	40 359, 07	21 470, 68	6,83	53,2
2011	334 691, 9	55 096, 98	34 307, 84	8,61	62,27

Зазначимо, що аналіз надходжень податку на прибуток підприємств, у тому числі приватних, показує, що приватні підприємства мали більш суттєві

коливання надходжень, ніж середні в сукупності, проте їх частка є визначальною для суми надходжень податку на прибуток.

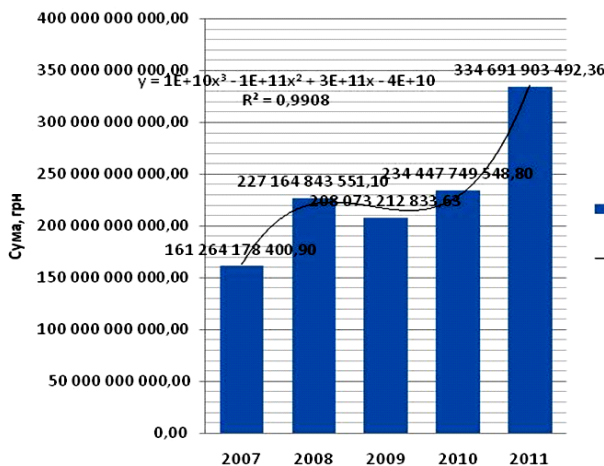

Рис. 4. Разом податкових надходжень у Держбюджет України, 2007-2011 рр.

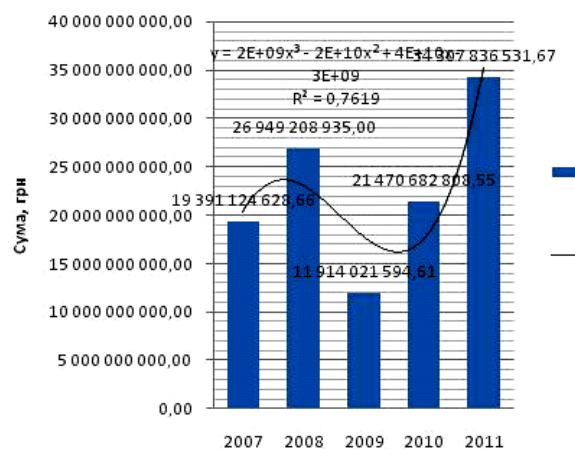

Рис. 5. Податок на прибуток приватних підприємств України, 2007-2011 рр.

Внесок металургійних українських підприємств у надходження податків на прибуток до Державного бюджету встановлено зіставним аналізом фінансових показників української промисловості в цілому та металургійної галузі зокрема. Виявлено, що у сфері металургійного виробництва маємо зовсім іншу ситуацію. Аналіз динаміки фінансового результату від звичайної діяльності промислових та металургійних підприємств України та залежність податку на прибуток приватних підприємств від фінансового результату від звичайної діяльності металургійних підприємств України 2007-2011 рр. показав тренд зростання валового прибутку промислових

підприємств (окрім періоду фінансово-економічної кризи). Якщо у 2011 р. величина цього показника навіть перевищує докризовий 2007 р., то у сфері металургійного виробництва, починаючи з кризових років, маємо тенденцію збитковості. Темпи приросту фінансового результату від звичайної діяльності промислових підприємств загалом значно перевищують приріст фінансового результату металургійних підприємств (рис. 6).

Результати аналізу структури податкових надходжень від результатів діяльності підприємств України в Державний бюджет такі. Аналіз динаміки частки податку на прибуток приватних підприємств у

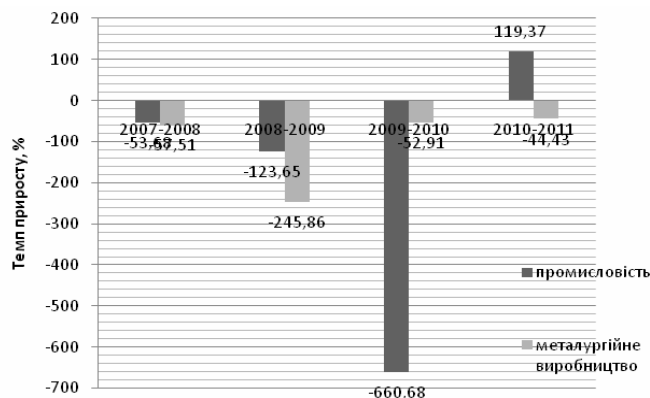

Рис. 6. Темпи приросту фінансового результату від звичайної діяльності промислових та металургійних підприємств України 2007-2011 рр.

загальній величині податкових надходжень демонструє її максимум ще у 2008 р. (від результатів діяльності підприємств у 2007 р.). А у 2011 р. частка є меншою, що співпадає із завершенням процесів корпоратизації та термінами активного використання трансфертного ціноутворення у великих корпоративних металургійних підприємствах (рис. 7).

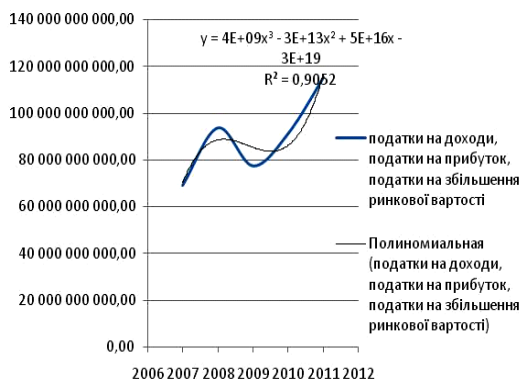

Рис. 8. Залежність суми податків на доходи, на прибуток та на збільшення ринкової вартості фінансового результату від звичайної діяльності металургійних підприємств України (2007-2011рр.).

Отримані результати остаточно підтверджують, що виробничі підприємства, які є центрами відповідальності, поряд із виконанням установленого бюджетного плану виробництва й витрат, не є власниками прибутку, загальний обсяг якого осідає в материнському холдингу. Виникає необхідність перегляду традиційних підходів до оцінки ефективності діяльності виробничих підприємств.

Висновки

1. Корпоратизація промислового сектора України призвела до суттєвих змін в організації діяльності виробничих підприємств та основних бізнес-процесів, що обумовлює розвиток методів та інструментів економіки й управління підприємством.

2. Трансфертне ціноутворення суттєво впливає на формування фінансових результатів виробничих підприємств холдингів. Протягом 2009-2011 рр. спостерігається зростання обсягів виробленої продукції, й водночас зниження прибутку металургійних підприємств, і зростання прибутку керівної компанії холдингу.

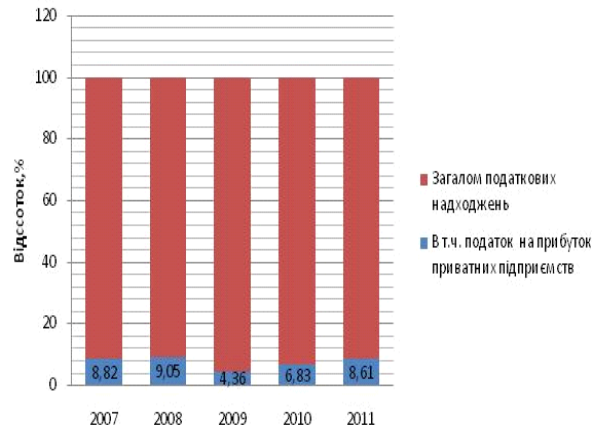

Рис.7. Динаміка частки податку на прибуток приватних підприємств у сумарній величині податкових надходжень, %, 2007-2011 рр.

Результати кореляційного аналізу залежності обсягів податку на прибуток та надходжень до Державного бюджету України (рис. 8-9) демонструють водночас зростання ролі приватних підприємств у наповненні Державного бюджету та зниження внеску металургійних підприємств у показники ефективності національної економіки.

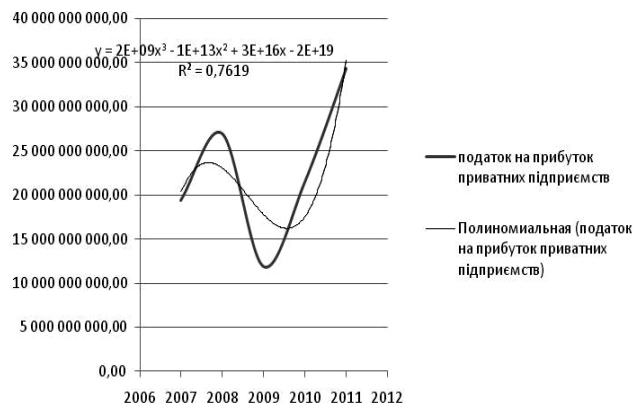

Рис. 9. Залежність податку на прибуток приватних підприємств від фінансового результату від звичайної діяльності металургійних підприємств України (2007-2011 рр.).

3. Установлено, що на рівень надходжень до Держбюджету України значною мірою впливають надходження приватних підприємств, проте рівень надходжень податку на прибуток металургійних підприємств знижується. Зниження надходжень від металургійних підприємств пояснюється факторами загострення глобальної конкуренції, зміною статусу виробничих підприємств у структурі холдингів та впливом трансфертного ціноутворення.

4. Доведено, що механізми трансфертного ціноутворення в сучасних умовах глобальної економіки отримують велике значення для економіки українських промислових підприємств, а належне використання цих механізмів повинно відбивати економічні інтереси не тільки власників, але й суспільства й держави в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колосок В. Порівняння ефективності діяльності підприємств гірничо-металургійних корпоративних структур України / В. Колосок, М. Верескун, К. Дроботіна, Ю. Урговата // Схід. - 2012. - № 1(115). - С. 43-49.

2. Kolosok V. Aspects of strategic management units of the industrial holding company / V. Kolosok // "Business and Management-2012". - Vilnius : Vilnius Gediminas Technical University, 2012. - V.II. - P. 1113-1118.

3. Колосок В. М. Методологія стратегічного управління великих промислових підприємств : [монографія] / В. М. Колосок. - Маріуполь : ДВНЗ "Приазовський державний технічний університет", 2012. - 247 с.

4. Колосок В. М. Бюджетування як інструмент стратегічного управління підприємствами металургійного холдингу / В. М. Колосок, М. В. Верескун, К. М. Дроботіна // Економіка України. - 2012. - № 6(607). - С. 30-39.

5. Верескун М. В. Эффективное управление как фактор обеспечения стратегии конкурентоспособности крупных промышленных объединений / М. В. Верескун, В. М. Колосок, Е. Н. Дроботина // Вісник Приазовського державного технічного університету : Сер.: Економічні науки : зб. наук. пр. - Маріуполь : ДВНЗ "ПДТУ", 2011. - Вип. 22. - С. 86-92.

6. Колосок В. М. Использование холдинговых объединений для обеспечения стратегического развития металлургических предприятий Украины / В. М. Колосок, О. Л. Набебина // Управлінські технології у рішенні сучасних проблем розвитку соціально-економічних систем : [монографія] / [за заг. ред. О. В. Мартьякової]. - Донецьк : ДВНЗ "ДонНТУ", 2011. - С. 185-190.

7. Колосок В. М. Развитие механизма финансирования инвестиционных потребностей структурных подразделений

холдинговой компании / В. М. Колосок // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" "Технічний прогрес і ефективність виробництва" : Сер.: Економічні науки : зб. наук. пр. - Харків : ДВНЗ НТУ"ХПІ", 2012. - № 16 (184). - С. 94-100.

8. Офіційний сайт групи Систем Капітал Менеджмент [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.scm.com.ua.

9. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

10. Законодавчий проект № 10687 "Про внесення змін до Податкового Кодексу України та інших законодавчих актів стосовно трансфертного ціноутворення", 2011 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : tax.38044.org/UA/8850.

11. Акімова Є. В. Теоретичні основи використання трансфертних цін у внутрішньогосподарських розрахунках підприємства / Є. В. Акімова, Н. В. Павлюкова // Вісник Державної Донбаської машинобудівної Академії. - 2006. - № 1Е (6).

12. Трансфертне ціноутворення: український та іноземний досвід. Юридична фірма "Cai & Lenard", Інвестиційна та торгова фундація, 2012 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://inve-trade.eu>.

13. Пашкус В. Ю. Теорія трансфертного ціноутворення в сучасній організації: поняття, моделі, проблеми, 2004 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.ipnou.ru/article.php?idarticle=000761.

14. Непесов К. А. Податкові аспекти трансфертного ціноутворення / К. А. Непесов. - Wolters kluwer. - 233 с.

Колосок Валерия,

доктор економічних наук, професор

Приазовського державного технічного університету, г. Маріуполь

Угроватая Юлия,

магістр Приазовського державного технічного університету, г. Маріуполь

АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ТРАНСФЕРТНОГО ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ГОРНО-МЕТАЛЛУРГИЧЕСКИХ ХОЛДИНГОВ НА ПОСТУПЛЕНИЯ В ГОСБЮДЖЕТ УКРАИНЫ

В статье обоснованы условия использования механизма трансфертного ценообразования в структуре холдинга на примере предприятий горно-металлургического комплекса Украины; с помощью методов корпоративного анализа выделены специфические инструменты холдингового управления экономикой предприятия; адаптирована классификация функциональной структуры холдинга для определения статуса его производственных предприятий; предложена оценка влияния последствий использования механизма трансфертного ценообразования металлургическими предприятиями Украины на уровень поступлений в Госбюджет.

Ключевые слова: трансфертное ценообразование; крупное промышленное предприятие; холдинг; налог; прибыль; горно-металлургический комплекс Украины.

Kolosok Valeriya,

Doctor of Economics, Professor, Priazovsky State Technical University, Mariupol

Ugrovata Yuliya

Master, Priazovsky State Technical University, Mariupol

THE ANALYSIS OF THE TRANSFER PRICING INFLUENCE OF MINING AND METALLURGICAL HOLDINGS ENTERPRISES TO THE REVENUES TO THE STATE BUDGET OF UKRAINE

The using of transfer pricing in the holding structure for the enterprises of Ukrainian mining and metallurgical complex has been substantiated in the article; the specific economic management tools of a holding company have been identified by the methods of corporate analysis; the functional classification of the holding structure has been adapted to determine the status of its producing enterprises; It has been proved, industrial enterprises have the status of cost centers within the organizational structure of the holding and these assets are not the owners of their profit, the total sum of which is deposited in the parent holding company. It has been identified the significant influence of the private enterprises tax revenues share within the total sum of revenues to the state budget of Ukraine by the methods of statistical and correlation analysis and evaluation; at the same time it has been observed the profit tax revenues level of the metallurgical enterprises decreases. Ukrainian metallurgical enterprises deposition in the income tax revenues to the state budget has been determined by the comparative analysis of financial indicators of Ukrainian industry in general and the steel industry in particular.

Keywords: transfer pricing; large industrial enterprise; holding; tax; profit; mining and metallurgical complex of Ukraine.

REFERENCES

1. Kolosok V.M., Vereskun M.V., Drobotina E.N., Ugrovata Yu.S. (2012), *Skhid, Analytic and informative journal*, 1 (115), pp. 43-49.
2. Kolosok V.M. (2012), «*Business and Management–2012*», Vilnius, V.II, pp. 1113–1118.
3. Kolosok V. M. (2012), The methodology for strategic management of large industrial enterprises, Monograph., Mariupol, 247 p.
4. Kolosok V. M., Vereskun M. V., Drobotina K. M. (2012), *Ekonomika Ukraini*, 6 (607), pp. 30-39.
5. Vereskun M. V., Kolosok V. M., Drobotina E. N. (2011), *Visnik Priazovskogo derzhavnogo tehnicnogo universitetu*, Mariupol, V. 22, pp. 86-92.
6. Kolosok V. M., Nabebina O. L. (2011), *Management technologies in solving contemporary problems of social and economic systems*, Donetsk, pp. 185-190.
7. Kolosok V. M. (2012), *Visnik Natsionalnogo tehnicnogo universitetu «HPI» «Tehnicniy progres i effektivnist virobnitstva»*, Kharkov, №16 (184), pp. 94-100.
8. The Official Website of System Capital Management, available at: www.scm.com.ua.
9. State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
10. The legislative project «About the amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative provisions relating to a transfer pricing» (2011), 10687, 45 p. (ukr), available at: <http://tax.38044.org/UA/8850>.
11. Akimova E.V., Pavlyukova N.V. (2006), *Visnik Derzhavnoyi Donbaskoyi mashinobudivnoyi Akademiyi*, 1 (6), pp. 134-139.
12. A transfer pricing: Ukrainian and international experience (2012). Law firm «Cai & Lenard», Investment and Trade Foundation, available at: <http://inve-trade.eu>.
13. Pashkus V.Yu. (2004), The theory of transfer pricing in modern organizations: concepts, models, problems, available at: [www/ipnpu.ru/article.php?idarticle=000761](http://www.ipnpu.ru/article.php?idarticle=000761).
14. Nepesov K.A. (2007), Tax aspects of transfer pricing, Wolters kluwer, 233 p.

© В. Колосок, Ю. Угровата
Надійшла до редакції 19.07.2013

УДК 330.8:504

КОНЯХІНА ТЕТЯНА,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Донецького державного університету управління

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ

Дослідження присвячене вивченню та систематизації наукових поглядів політичної економії на питання економіки природокористування. Узагальнено наукові погляди неокласичної школи економічної теорії щодо обґрунтування значущості теорії економічної ефективності в рамках теорії економіки природокористування з метою формування інструментально-методологічних засобів вирішення питання вибору економічної альтернативи при вирішенні міжнародних проблем природокористування.

Ключові слова: класична школа економічної теорії; неокласична школа економічної теорії; теорія майнових прав; теорія суспільного вибору; теорія добробуту; теорія загальної ефективності.

Постановка проблеми. Змістовна сутність за-явленого в темі статті науково-дослідного завдання зумовлює необхідність вивчення діалектики розвитку сучасної природно-ресурсної проблематики в контексті еволюції теоретико-економічних уявлень. Логічна інтерпретація питання обумовлює доцільність дослідження історичних аспектів становлення та розвитку еколого-економічних відносин, оскільки в наукових працях класиків наявні теоретичні положення та методичні підходи, висновки, які є ефективним способом вирішення сучасних економічних проблем, зокрема в природокористуванні.

Екологічна проблематика не є абсолютно новим для економічної науки явищем. Проблемні питання

економіки природокористування історично вивчаються в контексті аналізу економічного зростання та його обмежувачів. Звернення до вчень класиків економічної науки є актуальним і закономірним, оскільки економічні реформи й новації сучасності безальтернативні й індіферентні до природоохоронних вимог, що в підсумку призвело до зростання екологічних проблем на сучасному етапі, які мають глобальний характер і потребують міжнародного підходу до їх вирішення.

Аналіз досліджень і публікацій. Вищевказана проблема стала об'єктом пильної уваги вітчизняних (Б. Буркинський, О. Веклич, В. Вовк, Б. Данилишин, О. Попова, І. Синякевич, О. Царенко та ін.)